

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

6. Ut lite non contestata, non procedatur ad testium receptionem, vel
sententiam definitivam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

TITULUS VI.

Ut lite non contestatâ non procedatur ad testium receptionem, vel ad sententiam definitivam.

SUMMARIA.

1. Ante litem contestationem non possunt recipi testes, vel ferri sententia definitiva.

2. Et seqq. proponuntur casus excepti.

§. I.

Hic titulus est veluti appendix præcedentis, in eoque pro regula traditur, quòd lite non contestatâ super causa principali non sint testes recipiendi, aut sententia proferenda: cum super quo testes recipiantur, aut sententia feratur, nihil sit, actori non tam petente, quàm petere volente. *l. amplius ff. Rem ratam haberi.* Suffragatur etiam præsens Rubrica: quia recepta Jurisperitorum doctrina est, quòd quando rubrica perfectum sensum reddit, jus faciat, & in causarum decisione pro lege allegari valeat; maximè si incipiat per *ut*, vel per *ne*. *arg. l. I. & ibi Gotofred. ff. de Reb. credit.*

§. II.

2 Sed ut omnia alia, ita & hæc regula suas admittit exceptiones; quæ respiciunt vel Judicem, vel actorem, vel reum, vel causam.

Judex nullâ attentâ litem contestatione testes recipere, & examinare potest in processu inquisitionis tam generalis, quàm etiam specialis, si criminolus, contra quem præcedente infamiâ, aliisve indicis sufficientibus determinatè inquiritur, legitimè citatus contumaciter absit. *c. quoniam. §. §. sunt & alii. & ibi Vivian. in Rationali. h. 2. Panorm. ibid. n. 4.*

3 Actor absque litem contestatione in causis civilibus receptionem testium obtinere potest, si metuat, ne inter litem contestandæ moras percat copia probationis, eò quòd probabile periculum sit, ne testes propter

senium 60. circiter, aut 70. annorum, vel ob infirmitatem, aut in bello, vel navigatione moriantur, aut propter iter in remotas partes susceptum diu absint, vel etiam ne præsentis negotii fortè valde intricati obliviscantur. Ubi tamen, ut attestationes receptæ valeant, requiritur, ut actor hic & nunc agere impediatur ob ferias, absentiam rei, vel exceptionem aliquam dilatoriam: & simul ut reus, si commodè potest, citetur, vel saltem ut actor, si reus propter absentiam non malitiosè protractam citari nequeat, intra annum numerandum à die, quo reum convenire potuit, instituat actionem, aut illi denuntiet factam testium receptionem, ne per fraudem reo eripiatur conditio objiciendi quid contra testes. *Text. & DD. in d. c. quoniam in princ. h. l.*

Dixi: *in causis civilibus*: si enim de crimine agatur criminaliter, ante litem cum reo contestatam testes pro probanda futura accusatione recipi nequeunt, etiam si criminis probandi copia ob eorum mortem, absentiam, vel oblivionem interitura timeatur. Quod satis colligitur ex *d. c. quoniam* ubi à communi regula, quâ testes ante litem contestatam non admittuntur, tantum excipitur casus propter periculum morbi, vel absentia, *si civiliter agatur*. ergo in criminalibus manet dispositio legis generalis. Nec injuriâ: quia in executionibus poenarum non est adhibendus favor accusatori. *arg. l. auxilium pr. ff. de Minori. rib. & agitur de gravissimo præjudicio rei quem nocentem absolvi satius est, quàm innocentem condemnari. l. §. ff. de Panis Vallensis h. t. sub n. 6.*

Reus, sive is, qui se ab alio conveniendum, aut accusandum timet, ante litem contestatam quoscunque testes ad perpetuam rei memoriam, ut dicitur, & futuram sui defensionem, quodocunque sibi placet

cet, producere potest, si talem exceptionem, vel defensionem habet, quam non potest per modum actionis proponere, ut sunt exceptiones pacti de non petendo, doli, metus, & pleræque aliæ: quia in potestate ipsius non est, quando conveniatur, & ne forte dolosus actor studio expectet, donec testes, quibus reus exceptionem suam probare posset, moriantur, vel rei gestæ obliviscantur. Secus est, si reo exceptio competat per modum actionis, veluti exceptio non numeratæ pecuniæ, ubi potest condicere chirographum: tum enim reus jure actoris censetur, & testes producere nequit. Hartmanus Hartman *in Pract. forens. l. 2. observ. II.*

6 Cæterum quoad hoc actorem inter & reum duæ notabiles differentiæ sunt. *Prima*: quod actor tantum eos testes producere possit, quorum præmatura mors, vel diuturna absentia timetur, non alios; reus verò omnes suos testes producere potest, etsi unus tantum, vel nullus sit valetudinarius, senex, vel in longinquas provincias profecturus. *c. 41. & 43. de Testib. Altera*, quod attestations receptæ pro defensione rei in perpetuum valeant, & semper illis reus uti possit, quocumque demum tempore lis moveatur; e contra, si actor intra annum cessante impedimento actionem non instituat, neque reo receptionem testium denuntiet, attestations hujusmodi expirant, & ultra nil valent. *d. c. quoniam in princ. junctâ l. purè §. §. fin. de Doli mali. & metus except.*

7 Ob favorem *causa* lite non contestatâ ad testium receptionem, & si de causa liqueat, ad sententiam definitivam procedi potest. Si moveatur quæstio, an matrimonium subsistat ob allegatum aliquod impedimentum dirimens, & reus legitime citatus non compareat, sed sit contumax: ne al-

teri conjugii fornicationis occasio præbeatur. *d. c. quoniam §. porro h. t.* Neque impedit, quod quando de crimine adulterii ad separationem thori, vel dotis restitutionem agitur, reo etiam contumaciter absente testes recipi, & sententia ferri nequeat ante litis contestationem juxta *c. 1. Eod.* Si quidem cum hæc separatio sit odiosa, neque simpliciter causa matrimonialis, sed potius causa mixta ad separationem, & dotem repetendam, ideo tunc servandus erit ordo judicialis, nec testes recipiendi ante litem contestatam, etiamsi reus sit contumax, quia tunc cessat ratio & favor matrimonialis. Layman *in d. c. 1. n. 3.* Planè si reus non contumaciter, sed ex alia causa absit, puta si captivus, vel infirmus alibi detineatur, tunc neque in causa matrimoniali proceditur, neque receptio testium valida est. *c. 4. h. t.* sed expectatur absens: cum enim sine sua culpa sit absens, & legitimas forte exceptiones habeat ad elidendam contrariam intentionem, eidem præjudicari non debet.

II. Idem obtinet, si agatur de valore electionis, vel provisionis Ecclesiæ, aut prælaturæ, & reus per contumaciam absit: ne propter longiorem moram Prælatura, vel Ecclesia detrimentum patiatur. *d. c. quoniam §. porro & ibi Innocent. h. t.* Quod si verò reus aliter, quam ex contumacia absit, tunc plerumque arbitrio judicis ad certum aliquod tempus juxta exigentiam causæ, & qualitatem absentiæ reus prius citari, & expectari debet, atque postea primum procedi; observatis tamen iis temporibus quæ in certis casibus à jure sunt determinata v. g. circa consensum ab electo præstandum intra mensem. ut *in Tit. de Elect. n. 84.* dictum. Videatur Gloss. *ad d. c. quoniam §. Porro.* ubi hæc prolixè deducit.

Porro in aliis causis, etiamsi reus sit con-

tumax, & tertio, vel semel peremptorie citatus comparere nolit, tamen testes recipi non possunt, sed poterit vel actor mitti in possessionem bonorum, sæpe d. c. quoniam §. si in aliis. vel reus excommunicari, si causa talis sit, in qua immissio in bona fieri nequeat. c. 3. Eod. & pluribus exponetur infra in Tit. XIV. & XV.

TITULUS VII.

De Juramento Calumniæ.

SUMMARIA.

1. Juramenti calumniæ definitio. 2. & divisio.
3. Juramentum calumniæ speciale potest exigere post generale.
4. 5. 6. Utrumque est inventum a jure positivo. 7. & ideo per statutum, vel consuetudinem abrogari potest.
8. Usque 13. A quibus. 13. Usque 19. in quibus causis. 19. usque 24. & quo modo prestandum sit?
24. Hujus juramenti necessitas. 25. 26. & effectus. 27. & seqq. De Pena recusantis juramentum calumniæ.

Factâ litis contestatione juratur de calumnia vitanda, ut notat Panorm. ad Rubr. h. t. §. I.

I Definitur Juramentum calumniæ, quod sit religiosa asseveratio, quâ uterque litigantium affirmat, & promittit, se nihil calumniæ causâ agere, vel acturum esse, sed quod omnino justam sibi causam, aut defensionem esse credat. Colligitur ex §. 1. Inst. de Pen. rem. litig. l. 1. & 2. cum aurb. subnexis. C. de Furejur. propter calumn.

§. II.

2 Dividitur Juramentum calumniæ in speciale & generale. Speciale vulgò dicitur *juramentum malitiæ*, germanicè *der Eyd der Bosheit*, & est illud, quod in singulis actibus, prout quidque in litem incidit, quando cunque exigitur, & ad illum duntaxat actum incidentem pertinet; veluti si quis novum opus nuntiet: l. §. 14. ff.

de Operis novi nunt. si quis petat rationes, instrumenta, aut jura edi: l. 6. §. 2. ff. de Edendo. si quis probationes exposcat: d. l. 1. C. de Furejur. propter calumn. si quis instrumentum falsum esse dicat. l. fin. C. de Fide instrum. si quis post attestatorum publicationem primum velit excipere contra personas testium. c. 31. de Testibus & c. Generale usitata phrasi *juramentum calumniæ* vernaculâ *der Eyd für Gefährde*, vocatur, estque illud, quod in primordio cujusque litis utraq; pars præstat, quo pollicetur, nihil in toto negotio calumniæ causâ facilitatum iri. Hinc jure novissimo hoc juramentum ad omnes articulos illius causæ porrigitur, ita ut circa singulos censetur repetitum. aurb. hoc Sacramentum. C. de Furejur. propter calumn. Novel. 49. c. 3. §. fin.

Anne igitur juramentum malitiæ exigere nequit, postquam jam de calumnia vitanda semel in causa generaliter juratum est? In putat Treutl. p. 1. disp. 21. ch. 3. lit. C. & nonnulli alii. Sed contraria sententia facile deducitur ex Novel. 73. c. 7. & Novel. 100. c. 4. ac in terminis deciditur in c. 2. §. fin. h. t. in 6. Judicem quoties sibi expedire videtur, & suspicio est, maliciosè aliquid ab actore proponi, vel à reo excipi, juramentum malitiæ exigere posse, tamen si de calumnia juratum sit. Ratio est: quia magis solet deterrere juramentum recens, & speciale, quam juramentum generaliter, & forte ante aliquot annos præstitum. Neque adversatur, quin potius favet d. Novel. 49. §. fin. & transumpta aurb. hoc Sacramentum. ibi enim tantum traditur, quod præstito generali juramento calumniæ, postea, si pars probationem requirat, non teneatur hoc speciale juramentum præstare: cum in generali juramento hoc caput de non requirendis non necessariis probationibus specialiter comprehendatur. In aliis ergo